

БУРЯТ ҮНЭН

КПСС-эй Бурядай обкомой, Улан-Удын горкомой, Бурядай АССР-эй Верховно Соедэй орган

№ 146 (9593)

1961 оной июнин 22, четверг

Сэн 2 мүнгэн

ЮНИИН 22» гэжэ тоотой календарин хуудас үнгэрэн хорин жэлэй тээхи 1941 оной аманд үдэрэй үүр сайжа байдаг гэдэгтэй хамтаар хуудас хануулна. Энэ үглөө-гитлеровскэ арми манай орондо довтолон орожо, дайнай түрүүшын бууриг хээ хэн.

Союзай Эсэгэ орондоо амгаалгын Агуухэ дайны эхилээ бэлэй. Энэ дайны болон бүхы дайндаа манай гарза хохидолтой байдаг гэдэгтэй хамтаар манай ардын хүн түрэлтэниисэ юумэндэ хурган бай-

колхознигууд болон интеллигенци дайнай, мүн ажалай фронтнууд дээрэ Эхэ орондоо үнэн сэхээр дайлагдахан, хүдэлмэрилнэньшье юм. Иймэ жэшээ дэлхэйн түүхэдэ байгаагүй гэшье.

Коммунистическэ партиний хэжэ байхан бүхы ажал-ябуулга хүн бүхэниисэ илалтада зоригжуулаа. Дайсанай ялалхан амжалттай ябажа байгаагшье наань, богонихон болзор соо манай Зэбсэгтэ Хүсэнууд дайсанай сэрэгүүдые үй бута сохижо шадна. 1941—1942 онуудта Советскэ Арми ороноймнай ханислэл хото Мо-

СОВЕТ АРАДАЙ АГУУХЭ ИЛАЛТА

М. ПОПОВ, армийн генерал

Сква шадар тласа сэрээд байхан дайсадые гэдэргэнэ намна-лан байгаа наа, жэл үнгэрөөд байханда Сталинград шадар фашистскэ армийн гол хүсые үгы хээ, 1943 оной зун Курск шадар дайсадыа үшөө эхэ сохилто хээнэ байна. Тэрэнэй хүлээр, дайнай дүүрэтэр, Советскэ Арми бүхы фронтнуудад наадгүйгөөр дабшаа хэн.

1945 оной майн 8-да гитлеровскэ Германи дайнда илагдана мэдэргэжэ, үгэ дуугүйгөөр бээ тушаагаа. Тэрэ гэрээр гурба харын үнгэрөөд байханда Советскэ Союз союзнигуудайнгаа урда өөрингөө уялгыс дүүргэнэ, империалистическэ Япондо дай сонсохонон юм. Богонихон сэг соо эндэ илалта туйлагдажа, дэлхэйн хоёрдохи дайн дүүрээ бэлэй.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуухэ дайнай жэлнүүдтэ совет арадай гарза хохидолоо срононие мартажа яашье болохогүй. Гитлеровскэ эзэрхэг түрмхэйшүүлдэ эсэгэ үгэ дайнда олон миллион зон алуулган, үхэлэй лагернуудта зо-боогдонон байна. Тэндэ ами Свез үгээн нүхэдөө биднээр хээздэшье мартахагүйбди.

Фашистскэ эзэрхэг түрмхэйшүүлдэ эсэгэ үгэ дайнай эгээл хүндэ гол тулалдаануудыс совет арад дажа гарган байна. Тиммэнэ гитлеровскэ Германи эзэбсэгтэ хүсэнуудыс бута сохилтодо, Европийн олон ардуудыс фашизмын дарлалтааа сүлөөлгэдэ Советскэ Союз шиндэхэ үгэ дүүрээ. Дайсанис илахын түлөө тэмсэлдэ Албанин, Болгарин, Польшын, Чехословакиин, Югославин ардууд өөндэргөө хубитыс оруулалсаа.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуухэ дайнай жэлнүүдтэ ондоо байгуулалттай гүрэнүүдэй хоорондо союз баталан, фашизмын аюулда эсэргүү тэмсэл хэжэ болохо байханын бодото дээрэ харуулагдахан байна.

Дайнай хүндэ хүшэр жэлнүүдтэ социалистическэ гүрэнүүдэй байгуулалта ехээн шалгалтада орожо, эбдэршэгүй бата бэхи, илагдашагүй хүсэгтэй, ёһотой эрхэ сүлөөгэй болон, демократин үндэй ёһуури дээрэ хүдэлмэришэн, таргашан ангинуудай таһаршагүй барисаатый байханын харуулагдаа. Энэ дайнай үедэ манай арадай бүхы ажал хэрэгтэй хүтэлбэри болгон абаран коммунизмын үзэл суртал илан гараа.

Фашистскэ Германи илалтан сагнаа хойшо манай агуухэ Эхэ орон коммунистическэ партингаа хүтэлбэри дор ябажа, дайнай хандарлыс усадхаана гадна, ажа-

хыгаа хүгжөөлгөөр амжалта туйлаал. Фабрика, заводуудта, колхоз, совхозуудта, лаборатори болон институтуудта ажалла бэрхэ зонойнгоо шэнэ амжалта туйлажа байхан тухай мэдээлэл үдэр бүхэндэ дууланабди. Үргэн фронттоор ябуулагдажа байхан ажал хэрэгтэмнай коммунизмын шэнэжэнүүд харагдажа эхилээ. Совет хүнүүд дээшэлүүлгэлээн уялгануудыс абажа, түрэл партингаа XXII съездыс ажалай шэнэ амжалтаар угтахын түлөө социалистическэ мурьсөө үргэн далайсатайгаар дэлгэрүүлэнхэй. КПСС-эй XXII съезд коммунистическэ общество байгуулаар манай ороной саашадаа туйлаха хараа түсэб тодорхойлохо байна.

Социализмын ороноудай хүсэгтэ лагер, эб найрамдалай ба демократин хүсэнууд хүн түрэлтэй обществон мүнөө үсын хүгжэлтэдэ гол нүхэсэл болонхой. Энэ хүсэний саашадаа илан мандаха байханын найдамтай.

Совет гүрэн өөрингөө түрүүшын үдэрнөө хойшо нийтын ямаршье байгуулалттай гүрэнүүдтэй ээргэ оршон байха Ленинскэ, политика бээлүүлэнэ. Буу эзбэсг бүхыдөө, хүсэдөөр хуряахын түлөө тэмсэбди. Манай правительствэсэ толгойлогшо нүхэр Н. С. Хрушев Вендэ США-гэй президент Кеннедигэй уулзахадаашье энэ политикынаа гол зорилго тухай хэлэнэ байна.

Гэхэтэй хамта империалистическэ томо гүрэнүүдэй лагерта эзбэсгтэ хүсэнуудыс хэрэглэн, түүхын ябасыс гэдэргэдүүдхэ түсэбүүд зохёгдоно. Бүхы ороноудай ажалшадай хараал шэрээлдэ оронон фашизмын ёһо гурнуудыс хэргээхэ урянууд хэгдэнэ.

США-гэй империалистууд дэлхэйн эзэрхэг түрмхэй этгээдүүдэй мүнөө үсын гол хүсэ болонхонхой. Тэднэр СССР болон социализмын лагерта эсэргүү дайнда бэлдэнэ. Гитлеровскэ армийн командир ябахан хүнүүдыс сэрэгэй ехэ тушаалнуудта табна. США-гэй хүсөөр эзэрхэг түрмхэй сэрэгэй бүлгэлэнүүд байгуулагдаа.

Гитлеризмын үедэ дэлхэйн дайнай аюлыс сараха хүсэн байгаагүй. Мүнөөнэй байдал үндэһөөрөө хубиланхай: эб найрамдалай, демократин, социализмын лагер дай үүсхэгшэдыс амадан хазаардаха дүүрэн хүсэгтэй. Совет аралта амгалан тайбан ажалаа хамгаалуула хүсэн түгэс Зэбсэгтэ Хүсэныс бии.

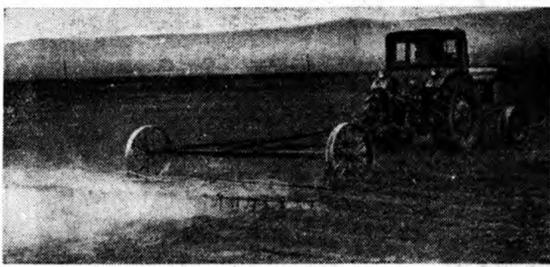
Ленинскэ гададын политикатада үнэн сэхэ Совет гүрэн буу эзбэсг бүгэдэ нийтээрэ, гүйсэдөөр хуряахын, нийтын олон ондоо байгуулалттай гүрэнүүдтэй ээргэ оршон байхын түлөө хээздэшье эсэшье гүйгөөр тэмсэхэ байна.

КПСС-эй XXII съездын хүндэлэлдэ

Иволгын совхозойхид нукурузын баян ургаса абахаа нилээд эхэ хүдэлмэри хээшье, хэмэшье байна. Мүнөө эндэ ургасын гарамжа байхан газар дээгүүр борнойлго хэгдэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: нүхэр Пепеляевай хүтэлбэрилдэг туршалгын участогта борнойлго хэгдэнэ байханын харуулагдаа.

А. МАНТАВБАЙ фото.

НЭГЭ КОЛХОЗОЙ АГРЕГАДУУДААР...

Үргэн сагаан Үбэр Зөөхэйн «Эрдэм» колхозойхид мүнөө тобир тарганаар ондо оруулагдахан хонидойнгоо хубэн сагаан торголиг нооныс түргэнээр хайшалжа байна. Тус колхозой малшад, бүхы колхознигууд энэ тон харюусалгатай хүдэлмэри эхмхитэйгээр эхилээд, үсөөхэн үдэрэй турша соо 3200 гаран хонидой нооно хайшалла.

Һайн шанартайгаар, түргэнээр бүхы хонидоо хайшалжа, гүрндэ нооно худалдаха түсэбөө үлүүлэн дүүргэхын түлөө хони хайшалха агрегадай хидай дунда социалистическэ мурьсөөн үдэрнөө үдэртэ бүри үргэнээр дэлгэрэнэ. Тэрэ мурьсөөндэ Енхорой гурбадахы комплексно бригадын хонидойн механизатор Дашинима Найдановай дадаг агрегадайхид шалгарна. Мүнөө тэднэр артелиин алдарт хонидойн Зондуй Будаевич Вандановай Баянголой хонин үргэтыс хайшалжа байна. Тус отарын хонин бүриһөө дунда ээргээр 4,2 килограмм нарибтар, нарин ноон хайшалгадана.

Тус агрегадайхид нүхэр Найданов түрүүтэй, хонидой нооныс доогуур, жэгдэхэнээр, нэгэшье грамм үлөөнгүйгөөр, бүлтэнь хайшалхын тула тэмсэнэ, ажалай үндэр бүтээсэ туйлана. Дүй дүршэлтэй хайшалагшад Цыден-Еши Золтуев Цырендолгор намгантааа хоюулан, залуу хонидой Евдокия Аюрова болон бусад үдэртөө 30 хони хайшалха аад, 35—40 толгойдо хүргэнэ. Нооно хайшалагшад ажалай дүнгүүдыс агитатор А. Д. Аюров үдэр үдэртэн тодорхойлон гаргажа үгэдэг, «дайшалхы хуудануудыс» гаргадаг.

Мүн Енхор нотагташье хони хайшалалга түлэг дундаа ябажа үнэн сэхэ Совет гүрэн буу эзбэсг бүгэдэ нийтээрэ, гүйсэдөөр хуряахын, нийтын олон ондоо байгуулалттай гүрэнүүдтэй ээргэ оршон байхын түлөө хээздэшье эсэшье гүйгөөр тэмсэхэ байна.

хүрэтэр хайшалжа, даалгабаряа 150—200 процент дүүргэнэ. Тус агрегадайхид үсөөхэн үдэрэй турша соо ахалагша хонидой Ц. Д. Дармаева, Д. Б. Дашнев гэгшэдэй дадаг отарануудай хонидыс хайшалжа дүүргээд, мүнөө Улаан Шугуйдахи отарын хонидыс хайшалжа байнхай. Тэднэр тусхай һарабша доро хонидоо хайшалдаг дээрэнэ бороо хуртыншыс орохо үедэ наатадугүй.

Энэ агрегадай залуу хайшалагшад Норбо Балданов, Батомунко Машиев, Тамара Галсанова, Валя Дамдинова, хүшэд Цырма Галсанова, Дымбрыл Лубсанова болон бусад үдэрэйнгөө даалгабарине ходоодо үлүүлэн дүүргэжэ, нэгэшье грамм үлөөнгүйгөөр хайшалла. Агрегадай классироважик, комсомола, агитатор Дабажал Хандажапов хони хайшалагшад ажалай дү-

гүүдыс үдэр үдэртэнэ тусхай самбар дээрэ гаргадаг. Комплексно бригадын бригадир нүхэр С. Д. Дашнев хони хайшалагшад социалистическэ мурьсөөнэй дүнгүүдыс 5—5 үдэртэн тодорхойжо, тэднэртэй зүбшэн хөөрэлдэдэг юм.

Хони хайшалалга мүн нүхэр Д. О. Очиров, Ц. Ц. Дамдинов гэгшэдэй хүтэлбэрилдэг комплексно бригадануудар эмхитэйгээр ябуулагдаа.

Ингэжэ Сэлэнгын «Эрдэм» колхозойхид түрэл орондоо долоон жэлэй гурбадахы жэлдэ 620 гаран центнер нарин, нарибтар нооно худалдаха гэдэн социалистическэ уялгаа нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэжэ эхилээ. Мүнөө түрүүшын 75 центнер нарин ноонон гүрэнэй бэлдэхэлэй пунктда тушаагданхай.

С. Шарапов, колхозой гэгшүүн.

КАПУСТАЯА БУУЛАЖА ДҮҮРГЭВЭ

Капустын рассада парник сооһоо гаргажа, поли дээрэ һуулаха эгээн харюусалгатай үе орогшодой хүдэлмэрид эрэнхэй. Тэднэр рассадаа һуулахаынгаа урда тээ газараа һайса үтэгжүүлхэ, һайнаар уһалха болно.

Энэ шухала хүдэлмэриисэ Заиграйн аймагай «Гигант» колхозой огородшон эмхитэйгээр үнгэрэжэ байна. 15 жэлдэ энэ хүдэлмэридэ ябахан Петр Иванович Тютринэй дадаг звено түрүү зэргэдэ хүрэнхай. Энэ звено 3 гектарта һуулахан ноогон мангираа худалдаанаар үни болоо. 830 рама доро һуулагдахан капустаын, помидорой рассада тон һайнаар ургаа.

Июнь һарын 6-һаа эхилжэ звеногой 24 гэгшүүд эбтэй этэйгээр хүдэлжэ, рассадаа түргэнээр һуулаха. Газараа үдэр һүнгүй уһалхын тула гурбан халаан боложо ажаллаа. Газар уһалалга дээрэ Федор Ива-

нович, Федор Васильевич Тютринтэн, буурал сагаан толгойтой Андрей Иванович Балаганский гэгшэдэй оролдосотойгоор ажаллаһанай ашаар газарын сэг соогоо, һайн шанартайгаар уһалагдахан байна. Һүүтэй мэдээгээр звеногой гэгшүүд капустаһаа рассада һуулажа дүүргэе.

Звеногой гэгшүүдтэ һуруулин һурагшад ехээн туһа хүргөө. 12—13 хүнөө бүридэн һурагшад үйлдэбэрин бригада эндэ хүдэлнэ.

Мүн эдэ үдэрнүүдтэ хоёр гектарта помидорой рассада һуулажа, үгэрсэ тэндэ таряа.

Колхозой гэгшүүд байгша ондо гектар бүриһөө адагынь 115—120 центнер овоцон ургаса абахаар зоригжонхой. Энэнь болохоёо байгаа КПСС-эй XXII съезддэ тэдэнэй бэлэг болохонь.

Н. Кучумов.

Гайхамшагта баатаршалга

МОСКВА, июнин 20. (ТАСС). Эсэгэ ороноо хамгаалгын 1941—1945 онуудай Агуухэ дайнда совет арадай туйлахан гайхамшагта баатаршалгада зориулга, Горькийн нэрэмжэтэ Културын, амаралтын түбэй паркын театр соо нилсэлэй ажалшадай суглаан болобо.

Советскэ Зэбсэгтэ Хүсэнуудэй мэдээжэ командирнуудыс, дайсады дайлагдахада шалгархан Советскэ Союзай Геройнуудыс москвашид эхээр алга ташажа угтаа.

Советскэ Союзай Маршал, Советскэ Союзай Герой А. И. Еремико, Социалистическэ Ажалай Герой, Люблинэй шухалгын-механическа заводой булад хайгуулагша А. Г. Звездин, Лихачевой нэрэмжэтэ автозаводой залуу хүдэлмэришэ А. Тверкаев гэгшэд тэрэ суглаан дээрэ үгэ хэлэбэ. Социалистическэ Эхэ оронойнгоо эрхэ сүлөө, бээ даанхай байдалыс хамгаалхан совет хүнүүдэй гайхамшагта баатаршалга, эб найрамдалай хэрэгтэ манай арадай үнэн сэхэ байхан тухайшье тэднэр хэлэнэ байна.

Берлинэй, Варшавын, Парижай, Лондоной, Хельсинкийн хүн зондо зориулжа, суглаанда хабаадагшад хандалга баталан абаба. Гитлерэйхидэй харата муухайгаар гэгдэхэжэ СССР-тэ довтолон ороһоно 20 жэл болобо гээд тэрэ хандалга соонь хэлэгдэнэ. Тиммэнэ аргагүй нэргүлэмжэтэй байха, урдань түүхэдэ тохёолдон алдуунуудыс эб найрамдалай бүхы нүхэдэй дахин-дахин нажажа байха эрлэтэ энэ ушар табина бишу. Эб найрамдалда дуратай ардуудай нэгдэнэ, эб хамта байхалда, эзэрхэг түрмхэйшүүдыс хазаарлажа болохо. Тиммэнэ бүхыдөө, хүсэдөөр буу эзбэсг хуряахын, Европийн, бүхы дэлхэйн ардуудай аюулгүй байдал хангахын, уласхоорондын арсалдаата асуудалуудыс эбэй ёһоор шиндэхын түлөө бүхы зохино хэмжээнүүдыс абая гэжэ таанадыс бидэ урялалнабди гээд хандалга соонь бэшгэлэнхэй.

Эб найрамдалай, хани барисаанай харгы зааһан хүлдэ-тэмдэг

Тон жэжэ зүйднүүдэй нарин һилүүришэн Э. Казаряной шэнэ хүдэлмэри

ЕРЕВАН, июнин 16. (ТАСС). Тон жэжэ, нарин юумэнүүдыс уралан хэдэг Арменин мэдээжэ һилүүришэн Эдуард Казарян Никита Сергеевич Хрушевой Дж. Кеннедигэй Вендэ уулзаһан ушарта зориулга, шэнэ, онсо һонирхолтой хүдэлмэри бүтээбэ.

Сагаан, хара худалнуудтай онис гэжэ хуба шулууугаар алта шаража хээн башинтай «Эб найрамдалай, хани барисаанай харгы зааһан хүлдэ-тэмдэг» уралан хэбэ. Тэрэ уралайнь үндэр 25 сантиметр юм. Башни соонь, шэл сонхохой саана барайгарай ороһон хээтэй. Тэрэн дээрэ Москвай Кремлин Спасска башин уралан һилэжэ гаргагатай.

Тэрэ хүлдэ-тэмдэгтэйнь башни соо айтбарта зааханаар зохоожо хээн глобус бии. Тэрэн 2500 хэһэг элдэб үнгэртэ Арменин гэрэлтэ шулууунуудыс суглуулжа дархалагдахан байна. Совет, американ ардуудай хани барисаанай хүлдэ-тэмдэг болон, Беринговэ хоолой дээгүүр хоёр материк холбоһон хүүргэ хээтэй. Тэрэ хүүргэ дээрэнэ дэлин нийдэжэ ябахан гулабхагай дүрэ гаргагдахан. Тиггээд «СССР-эй, США-гэй ардууд — эб найрамдалай түсөө» гэжэ ород, англи хэлэн дээрэ һилэжэ бэшгэтэй.

«Эб найрамдалай, хани барисаанай харгы зааһан хүлдэ-тэмдэг» — эб найрамдалай, эрхэ сүлөөтэй, дэлхэйн бүмбэрсэгэй ардуудай жаргалай түлөө тэмсэлдэ зориулагдаһан Э. Казаряной 10-дахи хүдэлмэринь болоно.

ЛОНДОНДО СОВЕТСКЭ СТАНДОК НЭЭГДЭХЭНЬ

МОСКВА, июнин 20. (ТАСС). «Эрлс Коурт» гэжэ оной выставкын ехэ гэр совет худалдаа наймаа-промышленна выставкын 7-до нээгдэхэнь. Высэдэ табигдаха 11 мянган надуудыс бэлдэлгэдэ аад предприятинууд хаба. Эрдэм ухаан, проленностыда, барилга, хүажахы, соёл болбосорол-СССР-эй Гададын худалнаймаанда туйлагдахан алтанууд, тэдэнэй сааша-хүгжэхэ арга боломжодой, мүн совет хүнүүдэй байдалтай Великобритани олонийтыс тэдэ экспонатниисуулаха юм.

Гададын ороноудтай соёл осоролой холбоотой байдалаар СССР-эй Министрийн Соедэй дэргэдэхэ Гүрэн комитетдэ Лондондо хэжэ выставкэдэ зориулан пресс-конференци гэгдэбэ. Энэ комитетдэй дэргэтын орлогшо И. Г. Шаков, Худалдаа наймаа-бүхэосоюзна палатын президмэй түрүүлэгшэ М. В. Перов тэндэ үгэ хэлэнэ. Хилин саана Советскэ дай эмхидхэн эгээл ехэ хөвкөнүүдэйнь нэгэн тэрэ ондо нээгдэхэ выставкэ юм гэжэ тэдэнэр мэдээ-

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуухэ дайнай эхилдээр 20 жэл гүйсөө, Зураг дээрэ: (зүүн гар-һаа) Берлинды Германин рейхстаг дээрэ илалтын туг үргэлэ. Москвагай Улаан талмай дээрэ советскэ сэрэгшэдэй илалтын парадта дайсанай сэрэгүүдэй тугуудыс хаяжа байханын харуулагдаа. ТАСС-эй фотохронико.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуухэ дайнай эхилхээр 20 жэл болобо

СОВЕТ БААТАРНУУДАЙ ГАБЬЯАЕ ХҮН ТҮРЭЛТЭН ХЭЗЭЭШЬЕ МАРТАХАГУЙ

Бурядай элита поздуудай нэгэн Цонто Номтоев 1941 оной июнь нарааха Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуухэ дайнда хабардагсаа, Сталинграднаа Кенигсберг хүртээр дайн сэргэй замаар ябалсага гараа. Нүхэр Номтоев алдарт «Натюшаар» дайсады хядахаа гадна, дүлэтэ хурса шулуугуудээр сэргээж нүхэдүүдэй дайшалхы хэргэтэ зоригжуулан ябаа.

Манай газетэдэ үнинхөө хойшо бэшэдгэ поэт Цонто Номтоев дайндашье ябахдаа шулуугуудэ ходо-эльгээжэ байгаа.

Сэргээш—поэт-багшын дайшалхы зам һонирхолтой. Энээн тухайдаа һонин альбом хэһэн байна. Совет армин 40 нэлэй ойдо зориулжа, хэһэн энэ альбомын Сталинград-Кенигсберг-Мунден гээд нээгдэнэ. Энээн соонь фото зурагууд, шулуугуудын, нүхэдтээ — уран зохолшоотой абалсаһан бэшгүүд, дайлагдаа байгаа армиһаа эльгээһэн зохёол, тэмдэглэнүүднй бии.

Гаталан гараһан алдар габьяата зам тухайдаа хөөрлөхөдө зохид байдаг. Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнда хабардагшад Советскэ Союзай Герой, уран зурааша нүхэр Моснаев Ц. Номтоев хоёр альбом харама байна.

Сталинградһаа—Берлин

1941 оной зуниие колхозойнгоо малда тэжээл бэлдэхэдэ үнэгэрөөд, 9-дахн класста һурагсажа эхилэб. Усад һатаруугээр довтолон, амгалан ажлууһан зоние армьтан муухайгаар хядажа ябаһан фашистка сэргэ тухай дуулахадаа хоро үнөөн бусалаа һэн. Хаа яахан, хүнэй сүлөөдэ нүхэд хубүүдээрэ сугдарад, сэргэтэ мордох тухай хөөрөлдөдөг байгааби. Уданишгүй, биднэй һанал хүсэлдэжэ, 1942 оной мартад сэргэтэ мордоо һэн.

Оноогоороо мэргэн буудагшын (снайпер) училищи дүүргэжэ байгари, тагнуулидад һуруулида шэлэжэ ябаһан юм. Эндэ байхадаа сэргэг үгэдэ унуржа болохо бүхы өрөө бэрхшээлүүдэ оншотойгоор дабаха шадабарид хамаг хүсөөрөө оролдож, һайн сэгналтэтэйгээр дүүргэб.

1942 оной намар, Сталинград шадар, Донской фронтодо оржог, дайсанай байһан Подосника тохонхой түлөө байлдаанда «дайнай амта» түрүүшнхөө үзэлһэн байгаб. Тэрэ оной августын 11-дэ, байлдаанда ороһоор агса арба хоногд байгари, нээдэй командир дууджа: энэ үдэшэ намтай «хэлэ» абахади гэб. «Валдэ» гэжэ харуусаһанаа тобтойр һанадагби.

...1942 оной намар, Сталинград шадар, Донской фронтодо оржог, дайсанай байһан Подосника тохонхой түлөө байлдаанда «дайнай амта» түрүүшнхөө үзэлһэн байгаб. Тэрэ оной августын 11-дэ, байлдаанда ороһоор агса арба хоногд байгари, нээдэй командир дууджа: энэ үдэшэ намтай «хэлэ» абахади гэб. «Валдэ» гэжэ харуусаһанаа тобтойр һанадагби.

...Буудалга замхад, хаана холо фашистка самолетуудай хүнхнэхэ абан дор, дайсанай оборонто тээшэ мухлибди. Урданхай нүхэн харанхы. Ворон бага эргэ оржог эхилэб. Сахилгаанай зурагса гэхэдэ зүгөө тодорхойлон абаһараа нүхэри: «ойрто» гэнэн тэмдэг үгэжэ. Хирэ хирэ болодо, томо бугуйр абан хошуур суурьяатажа, нүхэн соо байһан фашистарай пушлагаалдаха сонотого. Нилдээ удаан мухлэжэ, линини захда гарад, «агнаха» байтарнай урдаһаннай хүн мухлэхэдэ гэб. Бидэшье амя шагнар татахаа болишобди. Миний баруун захар мухлэжэ унгарамөөри командирин «ахилэ» гэнэн тэмдэг үгэжэ, мишута тухай сэг соо фашист манай гарта орошоо байл. Тингэжэ түрүүшн «хэлэ» абахада фашистка тагнууланшье барижархо һэмди. Энэманай сашадаа довтолхо бүхы замынмай элрүүлжэ үгөө. Энэ фашистһаа Хойто Донот, Урда Буг мурунуудые хамгаалжа байһан дайсанай хүсүн тухай тодорхойжэ, шагна довтолгоо хэббэд. Энэһнээ хойшо хэдэн «хэлэ» абалсаһан, өөрөөнөө абанһан байнаб.

1943 оной январин эхээр гитлеровцууд Сталинграджа булалгалһөө гараха довтолгоо түхөөр гэжэ бидэ мэдэд, шагна харуу бэлднхэй байгааби. Январин 10-най жигһама хүйтэн һүни, хүдэлдэгдэн довтолгоо ахилшэб. 12 томо танк тон олон абаган сэргээшд туһаламжатайгаар довтолоо. Эндэ дайһан жаргад тагнуулашад нилдээ гээтэтэй гарабанше, 12 танк туха сохижэ, тон олон фашистнарые хядаа һэмди.

Энэманай һүүлээр Доной эрьедэ, Клетск шадар дайсанай пулеметно гурбан токто тойруулаад бууджа, урагшманай тайбагуй. Энэзоние үгн хэхэ гэнэн захиралта манай 3-дахн взводто үгтэб. Тэрэнээ бэлүүлжэ түсэб һүнидөө тобохоон табдад,

1945 оной апрелин һүүлээр дайсанай уурхай—Берлин тээшэ довтолгоо эхилэб. Дойлогон урда тээ «хэлэ» бариха захиралта үгтөө. Зургаан тагнуулашад ахаалгаша сержант В. И. Кривоногвой тагнуурида» гарабайл. Үгөөнэй 4 часта «Хэлэ» захиралтай бөөлүүлжэ, саашадаа довтолхо зам, дайсанай хүсэ, оборонны тодорхойлон байдагди. Эндэ тон еха шадабар гаргажа довтолоһон аһаар хөрдөхи хонотого Нидервекэ үндэртэ гаржа, дайсанай оборонин 2-дохн лини айтта һэн. Энэ үндэрүүдье һөөргөн абахын тула дайсан довтолоо. Бидэ баттагуулида тусе оборонны бариха гэнэн шагна захиралта үгтөөд байгари, немецкэ 12 танк (тигр) ябаган сэргэтэй довтолоо. Максимов бидэ хоёр фашистарай өөдншн хайһан фауст-патрон абажа түрүүлшн хоёршье, һүүлээрнэ зургааншье үгн хэхэ, ябаган сэргэгэй довтолгы хэдэн удаа бусаһан байгааби. Эндэ гурбан нүхэдэ алдажа, гурбанмай үлөө һэн.

Дайһан эгээд хатуу үгэдэ, Сталинград шадар, 1943 оной июль соо партиин гэгээндэ камигата боложо, октябрь һарада ганцуудга абаһа.

Ц. НОМТОЕВ
И Л А Л Т А
Унэр түрэл Москвадам Унгын гэрэл толорбо. Суута, габьяата хубүүдтээ Салют мэндэ бариба. Хүүгэд, нүхэд, эжынэр, Хүлээн дурдан һууна гүт? Хатуу архья нэрэжэ. Зузаан хүшөөһөө хатаана гүт? Эсэгийн хүдэр сэргэдэ Эмээлтэ морин шаалахань. Хүгтээн эхын шэхэндэ Хубүүнэй үгэ дуулахань! Кенигсберг, 1945 он.

Ц. ЖИМБИЕВ
ДУНАЙН ЭРЬЕДЭ
Үргэн Дунайн эрьедэнь Үндэр улаһан ургана. Үнэр баялиг намаадань Үүрэй һалхин хургана. Тэрэ нютагай зонуудай Түүхэ домогын аршалаад, Торон унаһан хубүүе Түрэл полконь хадаглаа. Дайнай шуурганай үнгэрхэдэ.

Тэрэ хүүрыень оложо, Тэнюун гоёхон модые Тэндэхн хүнүүд тариба. Хон жэн. Шэмээгүй. Аргахан. Хүхэ Дунайманай урдана. Хойто эрьедэнь улаһан Харуул хэрэгтэл һахина.

Дурасхаалын хэтэ мүнхэдэ

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуухэ дайнай эхилүүдтэ түүхэдэ үзэгдөөгүй ехэ партизануудай хүдөөн дэлгэрһэн байна. Тэднээр дайсанай ара талада хэдэн мянгадаараа эрэлхэг зоригтойгоор тэмсэжэ гараа.

Дайнай хатуу шаруун үе сэг үнэ үнэгэрхэй. Эсэгэ оройнгоо эрхэ сүлөөгэй түлөө тэмсэжэ, бэе һанаа үгтээн зоригтойшууд да хүшөө һамтнууд табилаһай. Тэднэние тойроод сэгэ һаһша намаалжа байдаг. Һуруулин үхбүүд, багашуул тэрэ үеһн үйлэ хэрэгтэй таһилана. Эдэнэрһин бултада амгалан тайһанаар ажаһууа хүсэлтэй. Эдэнэй хүсэл бодолын хэтэ мүнхэдөө бөөжэж лэ.

ВЛКСМ-эй ЦК-гэй дэргэдэхи тухай тагнуули дүүргөнэй һүүлээр олон хубүүд, басагадтай хамта 1942 ондо дайсанай ара талада эльгээгдэн байгааби. Тингэжэ Калининтай партизануудай арбадахи бригадин комиссарые комсомолой талаар оролшоор томилодоо һэн. Һүүлээрнэ комсомолой Красногорскэ райкомой подпольно бюргой секретариар хүдөлб.

Дайнай хатуу шаруун үе сэг үнэ үнэгэрхэй. Эсэгэ оройнгоо эрхэ сүлөөгэй түлөө тэмсэжэ, бэе һанаа үгтээн зоригтойшууд да хүшөө һамтнууд табилаһай. Тэднэние тойроод сэгэ һаһша намаалжа байдаг. Һуруулин үхбүүд, багашуул тэрэ үеһн үйлэ хэрэгтэй таһилана. Эдэнэрһин бултада амгалан тайһанаар ажаһууа хүсэлтэй. Эдэнэй хүсэл бодолын хэтэ мүнхэдөө бөөжэж лэ.

Энэманай саашада Берлин тээшэ довтолгоо зам гаргаһан юм. Апрельин 30-да Берлинэй аэродромдо ороод, майн 1-дө рейхстаг шадар ороо һэмди. Майн 2-ой үдэр бэеэ тусаха дургай гитлеровскэ офицеруудые абаха һэдэлгэтэй довтолгодо шархатаһоо һам, Тингэжэнь манай алмта туйлаһан тухай, фашистка армьта гүеһа тусаба гэнэй мэдээсэлые гонимталдо хөбгөдэ дуулахада «дайгаа дарабайди, дагаа һүүдэбди» гэжэ дооһон баяр түрээжэ, түрэл Бурят нютагайгаа тухай шарайе һанаандаа оруулаа байбди.

Шаруун хатуу эдэ жэжүүдтэ сонет арад бүгдөөрөө Эхэ ороноо хамгаалда нэгэн хүн шагээр бодоб байл. Партизануудай суута хүтэлбэригшдэ Довнак, Сабуров, Федоров, Наумов, Мельник гэнэһые, Краснодоний залуу гонимтуудые, Лиза Чайкинае, Зоя Космодемьянская болон бусад олон баатаруудые хэн дуулаагүй хаб. Эдэнэй хамта манай бригадин партизанууд тухай дуудаха дуран хүрэнэ. Пулеметчиһүүд комсомолууд Валя Ершова, Коля Федоренко гэгшэд оройлоод 16 наһатаһые һаа эгээл харуусалгатай газарта дайлагдадаг һэн.

Олон партизанууд түмэр харгыда миннуудые хэжэ дайсанай поезнуудые төһөлдөг байба. Иймэ даабар дүүргэдэг Дуса Ланина, Волода Золотарев, Тося Коновалова, Ваня Ардохин, Лена Жагор гэгшэд үндэр шагнада хүртэһэн юм. Манай тагнуулашад Сергей Шуваев, Волода Петров, Николай Куклин (бултада һаһа бараһан) дайсанай сэргэг байһан газар, зөбсөгжэлтэ тухайн угаа шухала мэдээнүүдые асардаг бэлэй.

Зариманай арад зоний дунда листовконуудые тараадаг байгаа. Энэнь айхатар ехэ удхашанартай хүдөлмэри һэн. Юб гэхэдэ дайсанай ара талада байһан хүн зоний дунда радиошые, газеташые байгаагүй. Тингэжэ фронт дээрхи байдалые үнэн зүбөөр тэднэртэ ойлгуулаха гэһэн ехэ шухала хэрэг байһан. Тингэжэ эсэслэн ялаха байһандаа хүн зондо найдабарн түрүүжэ хэрэг-

Тэнгэри ходоодоо сэлмэг байг лэ

Дайнай эхилхэдэ би Брест горобто алба хэжэ байгаа һэм. Хүхын дуунай, булжамуурай жэргээнэй һайхан үгөөгүүр һанаа амараар, бүхөөр унтажа байһан совет хуурудые гитлеровцуудтэй болмын, һомонцуудай нэрээн юр бусаар һэрюулэ бэлэй. Энэһнээ муухай юн байхаб даа.

Бодожо эхилээ. Энэманай мунгээр Брест гороб хэдэ хэднэ газараараа шатажа эхилээ. Амгалан хүнүүдэй — үхибүүд, эхэнэрүүдэй алчулжа байһан харыхада тэндэ ябаһан совет сэргээшд бултада дайсаһанһа харуулаа абха, амьбээ хайрлангүй тэмсэжэ, амьбээ эрд шүүд шидээ. Хэбшн бэрхшээлтэй байдалай тохолодоошые һаань, биднэр үнэ хэрээһнээ илаха байһанда бидэ тэвгээжэ ябабди.

Манай дивизиондо хамта ябаһан нүхэдөө һананаб. Сэрээш уулишһаа эрхээн лейтенант Степанов, батэрэй командир ахаалгаша лейтенант Литвиненко, сержант Симанюк болон бусад хатуу зоригтойшуул һэн. Брест шадар болонон түрүүшн хатуу байлдаануудай үгэдэ дивизионийнгоо туг хадгаллаа, дайнай һүүлээр оложо үгөө һэмди. Мун Советскэ Союзай Герой, полкын командир майор Гаврилов эндэ дайладалаһан.

Тэрэ үгөөгүүр Брестдэ болонон үзэгдэлые бүлтнень эхлэхэ болоо һаа, арсагүй олон зүрхшье үбдэхөөр. Эндэ ажалануһан хүн зоний зобонон туйлаһаншье яаха арсагүй үгэдэ, гэмтээһиншье хэлээгүй.

Дайн сэргээш шаруун хатуу жэлүүдтэ Эхэ оройнгоо эрхэ сүлөөгэй түлөө тэмсэжэ, манай арад зон бүхэ дэлхэм үдэ ха шанартай илалта туйлаа. Ииегээ Европын олон ардуудые гитлеровскэ фашистарай дээрмэдэллээ абаһа. Мун манай арадай зохёон байгууланшье амгалан байдалаа амжалтатайгаар ажуулжа байһаншье элэ.

Брестын хэрэмэй солото баатаршуудтай хамта хэрэмые хамгаалагсагүйб. Зүгөөр, дайнай түрүүшн үдэрһөө эхилээд, Брестын гарнизоний сэргээшдтэй хамта дайсангай түүшэ шагна байлдаа хэһэр сухарья һэмди. Би Брестын хэрэмэй гарнизоний 393-дахн зенитэ артиллерийн тусгаар дивизиондо медициншын пунктда хүдэлжэ ябаһан хүм. Тингэжэ һаа, түрүүшн үдэрнүүдтэ бултаараа бүү бариха дайладалаһан байгааби.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуухэ дайнда хабардаһан биднэр энэһнээ хойшо хэзээдэсье дайн сэргэ бу долоо гэжэ тэмсэһэнбди. Сэрэг байгаар жүрөөдгшэдтэ совет арад зонихо харуу үеэжэ шадаха, Эхэ ороноо хамгаалхаар бэлдэжэ эгээжэ мэдүүлэбди. Манай тэнгэри хэзээдэсье тунгалог һайхан байг лэ.

Манай баруун хилэ гал дүлэн боложо, сазар тэнгэри хоёр нилээжэ байгаа бэлэй. Олон хайр хэрэгтэ шэнги немецүүдтэ самолетууд шаруурагээр бом-

Бурядай геологическэ управлешин нэгэдхэгдэмэ экспедишын техникер аюулгүйе сахиха инженер.

КОММУНИСТЫН БҮЛЭ

1941 оной намар, Фашистка Германия сэргүүдэ довтолжэ, Эхэ оройнгой нилээл хото—Москвада эгээл аюултай сэг тохолоод байгаа.

Хүдэлмэриндөө бүридэһэн батальонуудта хүнүүд бүхэн бүүрөөр өрөжэ захалаа. Эдэнэй дунда үбсэ һамган хоёр, эгээшэ дүүнэр, эсэсэй хубүүдүүд дайралдадаг бэлэй. Баатар зоригтой эдэ хүнүүдэй дунда коммунист-бурят Балданогий бүлэ байлаа. Москва горобой 172-дохн Һуруулин багша Цыден Балданогий бүлэ—16-тай Вадим хубуун, һамганинь Софья Зиновьевна Балдано түрэл Москвага хамгаалдаг һайн дураараа оролдоо.

ямар нэгэн эгээл бодомжотой ширээри оложо, тон харуусалгатай сэгтэ сэргээшдэ довтолгодо ортолаг бэлэй. «Комиссарийнгаа хойшо һанаа амар, сэдхэл дүүрэн һанаид» гээд сэргээшдынь хэлэһэн.

Октябрийн 16-да багша Балданогий бүлэ Москва горобой Свердловскэ райной коммунистическэ батальондо ороо һэн. Энэ батальонийн Москвагай һайн дурайн хүдэлмэриндэ коммунистическэ дивизион гурбадахи полкдо ородог байгаа.

Коммунист Балданогий хүдэлжэ байһан 172-дохн Һуруулин багшанар, һурагшанар һайн һайхан яажа, эсэсэй илалта туйлажа бусахынь өрөөгөөд, үдэшөө бэлэй. Энэ Һуруулида хүндэлүүдэд, дурлуудад байһан багша Цыден Балдано нүхэдтээ гар гараа барилсажа байханда һайн зоригтойгоор тэмсэжэ, эсэсэй илалта туйлажа бусахаб гэжэ нүхэдөө найдуулаа һэн.

Цыден Балданогий хубуун—Вадим мун лэ зүрхэ зоригтойгоор тэмсэжэ гараа. Халхээ хоолоһотой ротодо ябадаг Вадим Балдано эмемеке бүлмтаргаһалтай болоһон дай байлдаануудта олоо дахи хоолоһо баадахалаа, Эхэ оройнгоо үнэн сэхэ эрэлхэг зоригтой хубуун байһанаа харуулаа гээд командирд бөһлөһөн байна.

Хамта хүдэлжэ байһан нүхэдэйгөө урда үгтэһэн энэ тангарига коммунист Балдано үнэн сэхээр дүүргэжэ шадла. Дайнай жэлүүдтэ ирэн солдаһаа ахилээд, батальоний командир хүртээр ургалан байһа. Хамта дайладалан нүхэднэй энэ хүнэй гансаал һайн шэнжэ шанарые тэмдэглэдэг, эрэлхэг зоригтой командир, үнэн зүрхэнэй хүмүүжүүлшн гэжэ сэгнэгдэ байба. Хамта ябаһан нэгэ хүнийн Балдано тухай нигэжэ хөөрөө һэн:

Врачуудай тылдэ аргалалгада эльгээжэ гэхэдэнь, комиссар толгойгоо хэжэрижэ, олохогүйб гэнэн тэмдэг үгэжэ. Зайнадаанше олохогүйб гэжэ эрид шидэгээр араса һэн. Өөрнөгөө хүмүүжүүлэн залуушуултай, батальонтоо үлөө бэлэй.

Ииегээ коммунист Балданогий бүлэ Эхэ оройнгоо, арад зонийгоо үмэнэ өөһэднйгөө уялга үнэн сэхээр дүүргэ.

—Нэгэ ехэ тулалдаанда комиссар Балдано довтолжог ябаһан сэргээшдэ дахуулан гуйжэ ябаа. Ииегээ сэргээшдэ зоригжуулан, нэгэ тохондо эгээл түрүүн оролдоод, автомадараа хяа бууджа байба. Хадан түргэн горхойн хүүргэ шадар сэргээшдынь ойро зуура зүг татан һаатаба. Нүгөө эрьеднэй бүхөөр һуһан дайсад хада дээрһнээ бууджа, дүтэ тайхалгүй яназтайгаар бүрхэйтэдэба. Саг зуурахаана, хүнэй тэсэлэн аргагүй юмэн боложо хүнүүд байн татаад хайлажа байһан саһан дээрэ хэбтэбэ. Эгээл энэ үедэ комиссар Балдано

Ц. БАЛДАНОГОЙ БҮЛЭ.

Ц. Гармасвай зураг.

Ведүүдэй дэлмэри Депутатуудай постнууд хүдэлмэрилжэ эхилээ

Омоноймнай харьяата тогтодонон Сталиной нэрэмж колхоз адууна малаа бүтэнөөр ондо оруулаад, өө бүхы хүрэг малаа зугаа бэлшээридэ гарган-Тингэжэ хү наалгаяа дээшлүүлхэ, гүрэндэ туха малаа найнаар бэлшээн алуулха зорилготой. Унай эгээл таарамжатай, идэ хайн энэ сагые шадама хэрэглэжэ, үнгэрэгшэ эжэлгын бэрхшээлтэй үедэ дэлдэ оронооо хүсэлдүү-ү, үлүүлхэ харюусалгатай малаа малшан, депутат бүмэдэрнэ.

Иини «зунай бэлшээрине зүрэмхидэжэ, хү, мяха хэргэ эрид дээшлүүлхэ тухай асуудал наа сессин үзэмдэ тусгаар табигдаа нэн. Харын, колхозой малай зүрэмхидэ эхэнхидэ хорбодоной газарта, хэдэн гол доодой саада тээ байдаг юм. Унай үрлэхэдэ, эндэ зарим хүнэй ябахын аргагүй болодог. Тингэжэ малшадай эжлэмэрин хойнооо саг үрэмжэ хиналта хэхэ, эмхидхэ хүдэлмэри саг соонь ябуул-дэ бэрхшээлтэй байдал болдог байна.

Шар нимээнэ холын малтаа холодоо туналамжа үрэмжэ байхын зорилгоор со-ой Советэй дэргэдэ саг эжлэжын хүдөө ажыхын ко-ссин дурдхалаар депутатай постнуудые байгуу-бди Манай сомоной Сове-30 депутатуудай 15-ниннэ мал ажал дээр хүдэлмэ-дэг юм. Тэдэний олонхынэ дагша наалишад, мал тулагшад болоно. Зунай шээр дээр депутатуудай эрэмхидэжэ, тэдэнийэ дагша депутатууд — аха-шаа наалишад С. Шыренова, Шадаева, С. Сангадиева, Галсанова, З. Гатапова гэг-томилгодо. Эдэнэр булта дай баян дүй дүршэлтэй, заргы бэрхэ зон юм.

Депутатуудай постнууд ар уялга дүүргэхэб?

Тэгдэхээр, зунай бэлшээ-р зүбөөр хэрэглэхэ, малые ар хүнигүи бэлшээн тарга-лхын хойнооо ходоодоо хи-шалгажа байха;

Төрдөхөөр, наалишад ар бүрин ажалые зүбөөр идхэхэ, хү наалгые заата-дээшлүүлхын түлөө млодо. Тиньмн тулада наа-н гүүртэнүүдээр наалишад орондын шалгалта эмхидхэ-

урбадахар, наалин гүүр-бүхэндэ ариг сээр байлгые яар сахижа, энээнэй ашаар

хүний тонолиг дээшлүүлхэ хэрэг туйлаха;

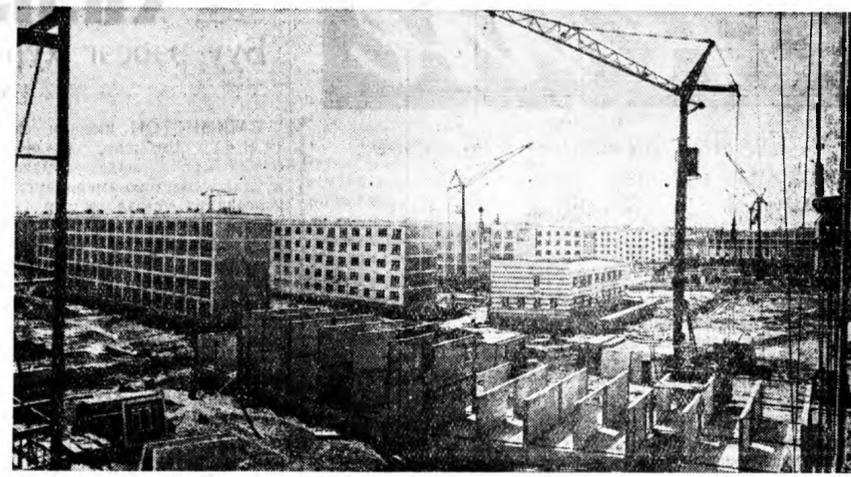
Дүрбэдэхээр, хүнэй тоо бүрихэхэе найнаар табиха, до-торой хэрэгсэлдэ үлэмжэ эхэ хү гаргалжа ябадалтай эрид шууд тэмсэхэ гэхэ мэтэ.

Мүнөө депутатуудаймнай постнууд ажаллажа захалаа. Зунай бэлшээридэ га-раһанһаа хойшо малаа зүбөөр адуулха, үнээдэ сүүдхэдэ гурба дахин нааха хэмжээ-ябууланууд бэлүүлэгдэ.

Эдэ постнуудта саг үргэлжэ бодото туналамжа үзүүлхэ, хэхэ хүдэлмэриень зүб замаар шэглүүлэн ябуулха гэхэшэ тон шухала. Энээнине Советэй-мнай саг үргэлжын хүдөө ажыхын комиссин түүүүлгэшэ, колхозой главна зоотехник П. Афанасьев хүтэлбэрилдэг юм.

Байгша ондо харьяата колхознай 13800 центнер хү нааха, 5300 центнер мяха абаха зорилготой. Энээндэ заабол хүрэхын тула шэмэтэй найхан зүлгэ ногоондо малаа бэлшээн таргалуулха, хү наалинень эрид дээшлүүлхэ, арбан да-лангынь зузааруулха шухала зорилго табигдана. Тэдэний ур-дахи зорилгоо нэрэтэй түр-тэйгөөр дүүргэхэ хэрэгтэ ма-най депутатуудай постнуудай эхэхэн хубитажа оруулха бай-нанинь найдамтай.

Г. Бадмаев, Баргажанай Уланай сомоной Советэй түүүүлгэшэ.

МОСКВА. Бутырск хутор шадар байрын гэрнүүд олоор баригдана. Хамта дээрээ 50 мянган дүрбэлжэн метр байрын талмайтай 27 ехэ гэрнүүд баригдажа байна. Зураг дээрэ: ехэ панельна барилга харуулагдана. ТАСС-эй фотохронико.

ШЭНЭ АМЖАЛТА ТУЙЛАХА — ВУЛТАНАЙМНАЙ ЗОРИЛГО

Партийн XXII съездын хүндэллэ дэлгэрхэн социалистическэ мурьсөөндэ оролсонон Хандагатайн леспромхозой модошод энэ жэлэй таба харын түсэб амжалтатыйгаар дүүргэбэ. Модо шэрэхэ даабари 102 процент дүүргэдэ, таба харын түсэбөө галуур 5,2 мянган кубометр модон шэрэгдэ. Шпала хүрөөдэхэ даабари 112,2 процент дүүргэдэ гэхэ гү, али түсэбөө галуур 25,2 мянган шпала хүрөөдэгдээн болоно. Арад зонийнгоо ургажа байгаа эрилтэе хангажа зорилго леспромхозой мебельнэ цехинхид олон язын мебель хэдэг болонхой. Мебель хэхэ таба харынгаа даабари холо үлүүлэн дүүргэбэ.

Леспромхозой бригада, участок, пунктуудай дунда дэлгэрхэн социалистическэ мурьсөөндэ 1-дэхэ автогаражай коллективийхид шалгаржа ябана. Тэдэнэр модо шэрэхэ хахад жэлэйнгээ түсэбье июнийн 3-да дүүргээн байха юм. Модо шэрэхэ машина жо-лоодоог ахалду Владимир, Михаил, Александр, Кравец гэгшэд жэшээтэ найнаар ажаллана. Тэдэнэр үдэр бүрингөө нормые 150—155 процент дүүргэнэ.

Коммунистическэ ажалай хүндэтэ нэрэ солодо хүртэхөөр тэмсэжэ байхан шпалазаводо хүдэлмэришэд социалистическэ мурьсөөндэ хайн дүн туйлаха. Тус заводойхид хахад жэлэйнгээ түсэбье бол-зорхоон урид июнийн 12-то дүүргээн байна. Эндэ коммунист Сергей Иванович Афанасьевай хүтэлбэрилдэг халаанай шпала хүрөөдэгшэд түүүүлжэ ябана. Мүн хүдэлмэришэд Георгий Мартынов, Федор Бороздин бүтээсэ эхэтэйгээр ажаллана. Электрохро-рөөгэй моторист Анфиза Орло-ва, станок дээрэ ажаллажа Федосья Данилова, хүдэлмэ-ришэд Люба Семеновна, Мари-я Усмаева, Николай Киселев, Анна Архипова, Геннадий Четвертных, Андрей Витчин хайн ажалаараа бусадта жэшээ харуулна.

Туйлаһан амжалтаараа зоригжоон шпала хүрөөдэгшэд партийн ээлжээтэ съездын хүндэллэ дээшлүүлэгдээн социалистическэ шэнэ уялга абаба. Тэдэнэр арба харынгаа түсэбье съездын нээгдэхэ үдэр болотор дүүргэхэ гэжэ шиндээд, эршэмтэйгээр ажаллажа байна.

Модо бэлдэхэлэй Сангон пунктын хүдэлмэришэд аба-һан уялгаа хэрэг дээрнэ бэлдүүлжэ эхилэнхэй. Арба харынгаа түсэбье дүүргэжэ, түрэл партийнгаа съездые у-тахаар зоригжоон модо бэлдэхэгшэд хайн амжалта туй-лана. Тэдэнэр таба харынгаа даабариһаа галуур 4,4 мянган кубометр модо ашалан байна. Павел Мизерный хүтэлбэрилд-гэжэ коммунистическэ ажалай бригада үйлдбэрэ зүбөөр эмхидхэнэй ашаар үндэр бүтээсэ туйлаха. Тэдэний таба харын түсэб 1,5 дахин шахуу үлүүлэн дүүргэдэ. Тус бри-гада ганса жэшээтэ ажалаа-раа шалгарна бэшэ. Шэнэ ёшоор ажаллаха, ажаһуухын түлөө үрэмэлээжэ байхан бри-гадын гэшүүн бүхэн нитын ажабайдалда эдбхитэйгээр хабаадалсана, юрэнхы бэлд-хэхэ дээшлүүлнэ. Жэшээл-дэхэ бригадые даагша Павел Мизерный табалахи класста, Федор Алексеев Улан-Удын

леспромхозой техникумэй 3-дахи курсда зоочоор хурал-сана. Эндэхэ хүдэлмэришэд бултадаа өөрын библиотекэ-тэй болонхой.

Мебель хэгшэд, хайрсагай хабтагай хүрөөдэгшэд, бай-рын модо бэлдэхэгшэд, 1-дэхэ доодо складай хүдэлмэришэд даабариа амжалтатыйгаар дүүргэдэг. Доодо складай хү-дэлмэришэд коммунистическэ ажалай коллективэй нэрэ зэр-гэтэй болохын түлөө мурь-сөөндэ оролсожо хэлэһэн үг-дөө хүрэхэ байна. Тус цехын бригадануудай дундаһаа хүн-дэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэлсэһэн Василий Вторушин, Константин Овчинниковай даагш-бригаланууд бүтээсэ эхэтэй ажалаараа шалгаржа ябана.

П. Левский, Хандагатайн леспромхо-зой парткомой секретарь.

Агитаторай блокной ээлжээтэ номер

Наяхан КПСС-эй Бурядай обкомой пропаганда, агита-цийн таһагай агитаторай блок-нойой 11-дэхэ номер хэблэн-нээ гараба. Тус блокнойой «Хөөрлөдөө хэхэ материал-нууд» гэнэн гаршаг доро Эсэ-гэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай эхилһэнхэй үдэр 20 жэлэй ойдо зориулан «Ара-дай баатаршалга» гэжэ ста-тья бии.

Июнийн һүүлшын воскресе-нидэ манай ороной залуушуу-лай найндэр болодог. Энэ найндэртэ зориулагданан ВЛКСМ-эй Бурядай обкомой секретарь нүхэр А. Ореховэй «Совет залуушуулай үдэр» гэнэн статья толилодоо. Мүн нүхэр В. Чепраковой «Мүнөө үеын эгээн ехэ нүлөөтэй хү-сээн», нүхэр Д. Шкильнэй «Мас-тер—коллективне хүмүүжүүл-гэгшэ», РСФСР-эй габьяата агроном В. Дерюгинай «Ку-курузын тарилга найнаар ха-рууһалха» гэнэн корреспонден-цинууд энэ номерто толилодо-һон байна.

Н. Левский.

Бурядай бэлгэтэ уран зохёолшо Жамсо Тумунов Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай үедэ сэргэжэ алба хэдэн юм. Ж. Тумунов 1944 оной октябр наарад дайнай газар хүрөөд, Ленинэй орденот, дайшалхы Улаан тугай орденотой, Суворовой ба Куту-зовой орденотой гвардейскэ дивизинэй батальонной командирэй орлолго, политрук зэргэтэй ябаха, фашизмые эссэлэн ялаха хүртээр дайладала юм. Тинхэлдэ эрлэхээр зориг гаргананай түлөө сэргэжэ орден, медальнуудаар шагнагданан.

Тэрэ сагта аянам һуужа тамхи татаха заба сүлөөгүй бай-дагыше наа, залуу уран зохёолшо хурса гурьянаа мэргэн бу-татаа тон адлар бариха, тэмсэлэй зам гаталан гараа. Ж. Ту-мунов хамта дайладалан сэргэжэ тухайдаа, батальонной дай-шалхы зам тухай тэмдэглэл хэхэхэ гадна, бэшэ зохёол, шүлэ-гүүдые бэшэжэ ябаа. Эдэнэ тухай суглуудларда орожо хэб-лэгдэнхэй.

Фронто ябаханда хэһэн тэмдэглэлэй дэбтэр харахада, ехэ бэрхшээлүүдые дабажа, үнэн хэрэгэй түлөө аям бээ хайрлангүй, эрлэхээр зоригтоогоор тэмсэлэн сээр сэхэ сэдх-хэлтэй уран зохёолшо Ж. Тумуновай шэнжэ шарай харгандан. Тэрэ хатуу шэрүүн жэлүүдтэ Эсэгэ орононойго ялаха, үнэн хэрэгтэй мандан бадарха байһанда артагүй үнэншээжэ ябаһан тухайдаа уран зохёолшо тэмдэглэлэн байна.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай илалта түгсөөр дүүрэнэй хүлээлэр түрэл нотогтаа бусаад. Ж. Тумунов «Батальонной дайшалхы замнаа» гэнэн очеркнүүдые манай газетдэ толилон юм. Тэрэнийгээ түгсэхэдэ ингэжэ бэшэһэн байдаг: «Би «Бур-ий Монголой үнэн» газетын хууданууд дээрэ толилогдон энэ тэмдэглэлдэ Ленинэй орден, Улаан тугай орден, Суворов ба Кутузовой орденуудаар шагнагданан гвардейскэ, Макеевскэ-Берлинскэ дивизинэй нагын туг доро тэмсэлэн штурмовой ба-тальонной батар замнаа хэдэн эпизодые харуулаб. Саашадаа эдэ очеркнүүдаа улам үргэдхэжэ, дүүргэдгдөн удхатай бол-гожо тусгаар ном болгон толилхо хүсэлтэй хүдэлмэрилжэ бай-ба».

Энэ наһангай наһалаа, хүсэлэн хүсэлөө уран зохёолшо дүүр-гэжэ шадангүй наһа бараа. Тийн дайн сэргэжэ гал дүнэ соо-гуур бэмжэе ябаһан «Наранай орохо зүг тээшэ» гэжэ зохё-лолын тэмдэглэлэй дэбтэрһээ нэгэ багахан хэһэг эндэ толилогдобо.

НАРАНАЙ ОРОХО ЗҮГ ТЭЭШЭ

Наранай орохо зүгые зори-гэрһээ мордооб. Наранай орохо зүгые шэглээд ябанаб. Он хүни үргэһэ ноиргүй яба-ашааше, ойро зуурахаа за-абажа амархадааше нара-нооро зүгые бодолшо гар-агүйб — наранай орохо зүг минни дайсан.

Эсэгэмни залуу наһандаа эм-мори нургажа, жабартай ин адуу манажа, саһа бор-сон соогуур түлээ залһа шэ-хэ, үргэһэ ноиргүй ажал хэ-рүр бээ үндылгэхын хой-шо ябаһан юм. Хэды олон ин тахалааб, хэдэн олон бу-табааб, хэдэн хүри хаябаб, ин тэргэ дархалааб — эдэ-тоошөөн абаа хада жэгтэй ин байха бэлэй. Теэд тэрэ он ажалаа эсэгэмни өөрөө-мэдэхгүй, хүнүүдыше энгүй һаала...

Энэ танигдаагүй газарта сантай тэмсэжэ ябахалаа, ин голые дабажа гарааб, ин хүнтэй танилсааб, олон хэшээл үзөөб, оло дахин интай ушарааб — эдэ бү-минни минни эсэгын ябадал эдэ бү хосорхой гэжэ хана-а. Энэ бодолоо бэлдүүлхын энэ номые бэшэнб.

Наран ородог. Наран дахин дахин тулада ородог. Неме-д даргадаха. Дахин тэдэ хая үндылгэхгүй, дахин ушаруулахгүй. Энээнэй тү-билдэ наранай орохо зүг тээ-лабшанабди.

Аг ошохо, саһан дээрэхи наһала, теэд бидэнэй ила-га байлдаанай алдар габьяа-гур хэээ заяандааше мар-хахагүй. Тоондоо даргадан-номуудай дундаһаа хэн нэ-энээнине оложо үзэхэдөө, анай орохо зүг тээшэ бидэ-лабшанье ханаха.

1945 оной февраль харын 20.

Бороотой үдэшэ

Бороотой үдэшэ байба. Хар-гын шабартай гэшэнь арга-гүй-арай шамай хүлөө тата-жа байба. Газаршые хороно-гүй. Хажуугаарин хойшо урга-шаа хүндэлһэн, янза бүрин машинануудай шабар сээрэг-хэнь яашагүй. Эсэбэртэйшые, зоболонтойшые байба. «Харин газар хада имэл байха ёшо-гой» гэжэ бодоно. Мүнөө буу-гай хүрэхэ, пулемёдой торшо-гонохо, снарядтай тээрхэ огто соностоногүй, тингээшые наань — дайнай газарһаа шархата-

юулжа, торфейн нэлтын эрине үзэжэ һуутараа, минни орохойтой хамта согсогод гэл-дээд бодоно. Лаб лэ ехэ на-чальник абаа ёһотой гэжэ бо-долон хэбэртэй, плаш-палаткаа тайлатарин яг зогсожо байһа-наа, погон дээрхи гурбан мушыем харахадаа нонёо бу-раһан янзатай, тэрэ дороо һуу-шана Би тинхэлдэ дураа гут-тан алдаад, огсом хоолойгоо шангадхан:

— Штаб хаанаб? — гэжэ асуубаб.

Тэдэмни баһа согсогод гэл-дээд бодоб.

Газар боро хараан боложо, бүүдгээр дээрээ бури бүүднэ. Хашаа тойроод байһан тари-мал модол оройгоороо үлхөө-тэй юумэдэл бархайдана. Хоохон сарайнуудай шабар хушалтадан бороо шабжагана-на. Эмээлтэй хээр морин ко-ношнинин үүдэндэ хуухиржа байһанаа, сарайн саагуур оро-шоб. Томо һөөгүй узуурта минсгийн мяаг мяаг гэхэ соно-стоно. Юрэдөөл зүһэ буруу байба.

«Харин газар ха юм» гэжэ баһа бодобоб.

Дежурна офицер саарным үзөөд:

— Начальство штадив ошон-хой, үглөөгүүр эрээрэйгтү! — гэбэ. Хаана хонохо болооб гэ-жэ бодоноор гэлэргээ эрьежэ гарахым тэндэ карта дээрэ ю-мэ зуража байһан эригэр хара нюдэлтэй лейтенант хойнооом даб гэжэ:

— Улан-Удэнэ гүшэ,— гээд аха дүүтэе уулзаһандал ехээр баярлан, нэрэгүй энэжэ бай-гаад, намайе үдэшэе эрэнэн сержантда хандажа,— Миша! ахаларта лейтенантые минни унтарда унтууларай,— гээд нам тээшэ эрьен ёһолоод үлэ-шэбэ.

Үнөөхи набтархан гэртэ хү-рээ ошоходоо, намайе ондоо үүдэрнэ оруулаба. Соһхын ур-да хойто хажуугаарин хоёр то-мо үндэнэн орон зэргүүлжэ

таблатай, шара эрэн одеялар хушаатай — баян немеций гэр байгаа ха юм гэжэ ханаандам оробо. Ханада үлгөөтэй томо гэшын хүрин үндэнэн хайрсаг-тай часы тиг-тиг гэжэ, ехэ ам-галан янза маягтай — дайнай газарта ябанаб гэжэ ханааар бэшэ болошоб. Шинелээ тай-лажа хадаһанда үлгөөд, ша-бар болошонгоо гуталаа халта хулта хүлһөө мулталжа, үндэ-һэн орон дээрэ хэбтэхэтээ са-суу жэгтэй бүхөөр унтаһанан байгааб.

Гэнтэ мэдэхэдэм, хүйтэн гар-тай хүн баруун һугаһаам тата-жа байба. Залд гээд хүрээ бодоходом, үнөөхи лейтенант-стакантай архи, нэрээдэ хал-хаатай мяха бараад:

— Энээнине уужархи,— гэ-бэ.

Энэ лейтенант Очир Шыре-нов гэжэ нэрэтэй, Түнхэнэй аймагта түрэнһэн, худалдаа наймаанай техникумдэ һура-һан, Сэлэнгийн пароходство нэгэ магазинай тоосооной ажалда хүдэлһэн, 23 наһатай, хухоун хонгор зантай хубууён байба. Энэн хүн хоёрдохи жэ-лээ полкодо дайладалажа ябаа. Сталинградһаа эхилээд Варшава хүртээр дайладала-һаа мүнөө Пруссияда эрээд байһан тухайдаа Очир ехэ урматыйгаар намда хөөрзэб. Очирые харахадам, бүри эсэ-һэн янзагүй, нидхэн хирбэ-рэг, урал дээрнэ гансашые үнэгүй, хасарынь арһан ел-шгэр зөөлхэн, сохондон нэ-гэшые уршалаагүй — хухоо сэлмэгээр харагдана.

Очир дайнай үедэ хоёр да-хин шархатанан, Буг мурэ-нине хэдэн удаа гаталжа; шухала даабари дүүргэһэн, хэдэн зуун модо газарые дай-най гал соогуур ябажа үн-гэрһэн—нимэ түүхэтэй хүн байба. Харахадам залуухан-шые наа, гарын шүрбэнэтэй, ямар ехэ даагдашагүй хүсэ-тэй шэнги байба. Минни тэрэ-нине хайхашаажа байһым

таһандал Очир омог хухоун болоно. Эригэр хара нюдэ-дын ялаб ялаб гэжэ намайе шэртээд лэ байна. Юу хана-жа һууна ааб гэжэ бодоод Очирһоо:

— Эгээл ши мүнөө юун ту-рай бодожо һуунаш? — гэжэ мэдэхэгүй морёор ябахата ямар агшаб. Тэрэн шэнги халтад гээл һаа Корчагинай харгы хазайха, хайн лэ боожо хэрэгтэй хүйхэр гэшэ. Ша-мда баһа тинимэ боожын хэрэг-тэй һаа, юуныше болохо бээзэ — гэжэ ханаһанаа хэлэһэн янзатай дуугарба.

— Хүн юушые гэлсэжэ байг. Би өөрөө сугтаа хүдэлхэдөө Корчагинай хуун хүн байһые мэдүүжэм, — гэжэ ханааб, Устиновай нам тухай хэлэһэн юумэндэ ханаһаа табибагүйб.

ТУЛАЛДААН

Тулалдаан эхилбэ. Дайсан 45 минута соо элдэб янзын ар-тиллерээр буудажа эрээд, — гэжэ асуугаад, мийһэд мийһэд гэнэ. Сагаан толгойтой,

Редакцида ерэнэн бэшэгүүднээ „Хүрэгшэн“ юундэ хубайрааб

Энэ асуудал Хорин совхо-зой хүтэлбэрилгэгшэдэй, хүдөө ажыхын мэргэжэлтэдэй урда табигдана. Ушарын, энэ ажа-хыда үнээдэй тоо биратай олошорногүй, тэдэнэ олоороо хубайрна бшуу. Гэхэтэй хам-та малай ашаг шэмэ өөдэлнэ-гүй гэжэ сэхэ хэлэхэ хэрэгтэй.

Хэлэһэнэ баримталхын ту-ла совхозой 1-дэхэ фермые (эрхилгэшэнь нүхэр Марти-нов, профсоюзай фермын ко-митетэй түүүүлгэшэнь нүхэр Вахрушев, зоотехник нүхэр Иванов) абажа үзэе. Эндэ байгша ондой үнгэрһэн табан наарада үнээн буриһөө 452,6 килограмм хүн наагдаа гэхэ гү, али нёдондоной энэ үеын-хүөө 110 килограммаар бага абтаа. Тэрэнэй эсэстэ тус фер-мэ гүрэндөө 700-гаад центнер хү багаар худалдаба. Таба-дахы, зургаадахи фермэнүүд-тэнэ малайн хү шэмэ энээ-нэшые доошоо байха юм.

Гансахан һу наалгаар сов-хозойхид шахардуу байдалда ороо бэшэ, мүн юрэнхыдөө эбэртэ бодо мал үүсхэбэрил-хэ, тухын түүрүүндэ үнээдэй тоо олошоруулха хэрэг хан-галтагүй. Нүүлэй хоёр жэлэй туршлада совхозой үнээд олоо-роо хубайрна, удаан саг соо үнээд ороондо оронгүй ябуу-лагдана. Энэ жэлдэ 200 га-ран үнээд хубайршоо. Тэрэ тоодо зургаадахи фермэдэ аяар 30 гаран үнээн хубайр-һан байгаа. Нэгэдэхи фермын Хэлтэгийн гүүртэн 89 үнээдэй 19-ниннэ хубайржа, эндэхэ наалишан Брылевагай аяар гурбан гунжад тугаллаагүй.

Яахадаа эдэ үнээд хубайр-на? Ушарын энэ совхозой, фермэнүүдэй хүтэлбэрилгэгшэд эбэртэ бодо мал үүсхэбэ-

рилхэ, үнээдые искусственна аргаар үржүүлхэ хэрэгые муугаар эмхидхэнэ.

Үнээдые искусственна ар-гаар үржүүлгын республика дотор үргэнөөр хэрэглэгдэдэг болоод байхала, энэ шухала асуудал тус совхоздо тоогдо-ногүй. Байгша ондо тугалла-һан 370 гаран үнээдын мүн-нөө хүртээр үржүүлэгдэггүй байһан зандаа. Бүхы ороондо оруулагданан үнээдэйн миңд 48 процент искусственна ар-гаар үржүүлэгдэдэ байна. Тинхэлдэ 207 эмэ хашарагууд-таа муу үүлтэрэй буха таби-жа үржүүлһэн байха юм. 89 үнээтэй Хэлтэгийн гүүртэдэ оройдоо нэгэ буруун буха та-бигданхай.

Удинск тохондо искусствен-на үржүүлгын станци бий юм. Тэндэнээ бүхын үрэ фер-мэ, гүүртэнүүдтэ энэ тэрэ хү-нөөр дамжуулан эльгэгдэдэг. Тэрэн аяар 3—4 үдэр ябажа хүрэдэг, тингээшые зарим ушарта үрэннине гашалжа, шанар муутай болошодог. Тэ-рэгээр үнээдые хэдэн дахин үржүүлхэдэ орой хээли аба-даггүй байна.

Олохон үнээд тугаллаһан-һаа хойшо аяар 5—6 нара бо-дожо ороондо оруулагдана. Жэшэнь, Хэлтэгийн гүүртэдэ «Свобода» гэжэ үнээн 1960 оной ноябрьда тугаллаад, мүн-нөө хүртээр үржүүлэгдэггүй ябана. Мүн нёдондо ороондо оруулагдахаар болоһон эмэ хашарагууд мүнөөшые үр-жүүлэгдэггүй байһаар.

Совхозой главна мэргэжэл-тээй, бригадирнуудай ажал-даа харюусалгагүйгээр хан-даһан дээрһэнэ үнээд олоороо хубайржа, голодондоо гара-хуу байна. Мүн фермэ дээрэ тоо бүридхэлэй муугаар та-бигданан дээрһэнэ наалишад үнээдэйнгээ хээзэ ороондо ороһые, хээзэ тугаллахынь һайса мэдэлгэгүй. Жэшэнь, зургаадахи фермын наалишад Дулма Донцова, Дарима Гарбаева, Надя Митыпова, нэгэдэхи фермын — Полина Брылева, Тасия Паршакова гэгшэд даалгагданан үнээ-дэйнгээ хээзэ ороондо ороһые, хээзэ тугаллахые мэдэхэгүй байба. Зооветмэргэжэлтэд ис-кусственна үржүүлгын пункт-нуудай хүдэлмэреэр хонирхо-дологүй, техник-үржүүлгэгшэ-дэй хүдэлмэриень хинан шал-гадаггүй, ототой болоһон үнээ-дые саг соонь тодорүүлнагүй. Эгээл эдэ шалтагаануудһаа боложо тус совхоз тугал үсөөн абаһа, һу бага хаана, гүрэн-дэ мяха, һу худалдаха уялга-а хангалтагүйгээр дүүргэдэг байна.

„Яахадаа һу багаар хаанаб“

Нитын малай ашаг шэмые дээ-шлүүлхэ тушаа Мухаршэбэрэй кол-хоз, совхозууд бодото хэмжээ хүсэд абаһагүй гэмэ дээрэ дурсагданан гаршаг доро манай газетын майн 23-най номерто толилогдон шүүм-илэхэй бэшгэ соо тэмдэглэгдэн байгаа.

— КПСС-эй райкомой бюро дээрэ тус бэшгэ зүбшэн хэлсэгдэжэ, үнээдэй һу шэмые эрид дээшлүүл-хэ тушаа тухсай хэмжээ хараалаг-даа,— гэжэ партийн Мухаршэбэрэй райкомой нэгдэхэи секретарь нүхэр Власов манда мэдэсэбэ.

Үбэ нөгснгой ургасын муу бай-һан ушарһаа олонхи колхоз, сов-хозууд һу наалингаа гүүртэнүүдые ой модондой заха соорхойнуудта гарганхай. Эдэ мзын хэмжээ абта-

даһанай ашаар июнь наарад һу наалга дээшлэжэ байна.

Наалишад, мал адуулагшад ай-культурна ажаһуудалай эрилтэнүү-дые дүүрэн хангаха хэмжээ абтан-хы. Таба харын дунгөөр колхоз, совхоз бүхэндэ «Малшанай үдэр» үнгэрэгдэнхэй, наалишад соци-алистическэ мурьсванэй дүн арбан хонго бури гаргагдана.

Һу абаглар мурьсөөндэ илаһан ажахыда КПСС-эй райкомой, ай-гүйсэдномой дамжуулгын Улаан тугай баруулагдана. Тэрэ тугые мүнөө Суулгын совхозойхид барина ябана.

Нитынгээ малда үбэ тэмээл элбэгээр бэлдэхын тула аймагтай кол-хоз, совхозууд нёдондойхило ор-бал инууруынгаа талмай энэ хабар 2400 гентараар үргэдхэе.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: партизанууд фашистнуудтай тулалда-жа байна (Ленинградска област). ТАСС-эй фотохронико.

